

1. KOHILA VALLAST JA ALUSHARIDUSE TÄHTSUSEST

Käesolevas peatükis on kirjeldatud Kohila valda, selle eripära ning antud lühitutvustus valla tekkeloost ja hariduselust. Samuti antakse ülevaade alushariduse tähtsusest, lasteasutuste arengust ning rahvusliku lasteaia kujunemist.

1.1. Kohila valla tekkeloost

Kohila vald, mis asub Rapla maakonnas on olnud meie esivanemate elupaigaks juba aasta tuhandeid. Raplamaa on osa Eestimaa südamest, mis on täidetud kultuuriloolistest paikadest ja suurkujudest eesti aja- ning kultuuriloos (Rohtmets, 2004, 92). Raplamaa suurimaks linnaks on Rapla. Lisaks linnale kuulub maakonda veel kolm alevit: Järvakandi, Kohila, Märjamaa ja 10 valda: Juuru, Kaiu, Kehtna, Kohila, Käru, Loodna, Märjamaa, Raikküla, Rapla ning Vigala. Sealsetes valdades on kokku 12 alevikku: Alu, Juuru, Hageri, Eidapere, Kaerepere, Kaiu, Keava, Kehtna, Kuusiku, Käru, Lelle, Prillimäe ja 259 küla. (Paidla, 1999, 7.)

Kohila vald haarab enda alla maakonna ühe vanima, Hageri kirikukihelkonna lõunaosa (Paidla, 1999, 57). Esimesed kirjalikud andmed Hageri kohta pärinevad Taani hindamisraamatust aastast 1241 (Hageri 1241 - 2006..., 2006). Seda tunnistavad muinasleiudki, et tegu on väga põlise ja rahvarohke elupaigaga. Kohila valla maadel, Pahlja-Angerja ja Hageri-Adila ümbruses asuvad pooled seni maakonnas avastatud muinsusobjektid, kus Angerjalt on päevavalgele tulnud mitu muinasaegset hõbeaaret. Teise aastatuhande alguseks kujunes ala keskuseks Keila jõe käärus asuv Loone linnus. Seoses kiriku ehitamisega nihkus piirkonna keskus edasi Hagerisse. Hageri kiriku puhul räägib rahvasuu: ... *et algul ei leitud kirikule õiget paika: kõik päeval tehtu lõhuti öösel ära. Siis rakendati härjapaar vankri ette, laoti kivikoorem peale ja anti härgadele soora. Härjad hakkasid astuma, vanker loginal järel, kuni keerasid õhtu eeli ühe h a g e r l i k u alla ja asusid isukalt heinavirnast sööma. Sinna kirik paika saigi.* (Paidla, 1999, 57.)

Hageri kirik on jätkuvalt tähtis kohalikus kultuurielus. Samuti on veel tänapäevalgi kultuurilise tähendusega Hageri alevik kui endine kihelkonna keskus, sest seal toimuvad traditsioonilised kihelkonnapäevad ning Hageri laulu- ja tantsupäevad. Ajalooliselt on Hageri kihelkonnakeskus olnud teeninduspiirkonnaks ning hariduse- ja kultuuriloojaks, millest kõik edasine on alguse saanud.

Tänane valla keskus Kohila, mis asub Tallinnast 30 km kaugusel, hakkas kujunema sajand tagasi kitsarööpalise raudtee rajamise ja paberivabriku asutamisega. Kohila nime mainiti esmakordselt 1241. aastal (Koil, ka Koylal), mis jäi sajandite jooksul tagasihoidlikuks külakolkaks. Keskuse moodustas Kapa postijaam, mis asus ühise katuse all samanimelise kõrtsiga. Asula ja raudteejaam kandsid esimese maailmasõja lõpuni kaksiknime Kapa-Kohila. (Kruusimägi & Paidla, 1974, 16.)

Kohila on läbi aegade olnud suur tööstusalev, kus on tegutsenud erinevad tehased. Nõukogude perioodil kujundasid asulat Kohila sovhoosi keskus, paberitööstus, puidutöötlemisele ja metsamajandusele ebandartsete seadmete valmistamise ettevõtte ning nahkgalanteriieetevõtte. Tootmistehaste mõjul on Kohila vallas tekkinud teisedki asulad: Prillimäe karusloomakasvatus, Salutaguse pärmitehas, Sutlema metsamajanduskeskus ning Pahkla, Adila ja Rabivere endised kolhoosikeskused. Kohila valla põhjapiirile rajati nõukogude perioodil Aespa ja Vilivere aianduspiirkonnad. Sovhoos ja paberivabrik ehitasid suurpaneel eramute rajooni ja värbasid tööle sisserännanuid endise Nõukogude Liidu muudest piirkondadest. (Arengukava, 2001, 6.)

2004. aasta Kohila valla arengukava andmeil koosneb Kohila ühest alevist, kahest alevikust ja kahekümnest külast. Kogu vallas elab 6198 elanikku ning esindatud on 23 rahvust. Asustuse kujunemise olulisteks teguriteks on olnud suuremad liiklussuunad, hea asupaik ja kaunis loodus. Suuremateks keskusteks on Hageri ja Prillimäe alevik. (Arengukava, 2004, 6.) Kohila võib uhkust tunda kahe mõisa üle: alevi põhjaosas asuva ja eraomanduses oleva Kohila mõisa ning alevi lõunaosas paikneva Tohisoo mõisa. Mõlemad mõisad omandavad hariduselus tähtsat kohta, kuna Kohila mõisas tegutses vanal ajal lasteaed ja Tohisoo mõisas kool. (Rohtmets, 2004, 94.)

Tänase Kohila omapära on kujundanud ajaloolised Hageri kihelkond, Tallinn-Viljandi raudtee, Kohila Paberivabrik ning pikaajalised kultuuri- ja tootmistraditsioonid (Arengukava, 2001, 56).

1.2. Kohila haridus- ja kultuuriloost

Kohila haridus- ja kultuurilugu on alguse saanud Hagerist, kus 1907. aastal loodi Hageri Hariduse- ja Kooliselts, eesmärgiga ehitada eestimeelne 3-klassiline kool (100 aastat..., 2009). Esimeseks suuremaks ettevõtmiseks Seltsi poolt oli raamatukogu avamine Hagerisse, et luua inimestes huvi lugemise vastu ning hoida end sel viisil maailma asjadega kursis (Raamat, 2007, 8).

Kohila koolituskeskuse eelkäijaks vabaharidustöö põllul võib pidada August Ruutu, kelle eestvõttel loodi Kohila Haridusselts. Selts tegutses aastatel 1926 - 1940, mil alustati rahva harimist loengute ja kursuste korraldamisega väga mitmetelt aladelt. (Arengukava, 1996, 49.) *Põhikirja järele oli seltsi ülesandeks üldine hariduse levitamine, rahva vaimse ja kehalise kasvatus eest hoolitsemine ning tähelepanu pööramine noorsoo igakülgsel arendamisele* (Ruut, 1937, 5). Rahukogu registreeris Kohila Haridusseltsi 24. aprillil 1926. aastal põhikirja ning kuulutas seda „Riigi Teatajas“ (samas, 5).

1927. aastal asutati seltsi juhatuse esindaja August Ruudu juhtimisel ka segakoor, mis on osa võtnud IX ja X üldlaulupeost, paljudest kohaliku tähtsusega laulupidudest ning laulupäevadest. Vabaharidustöö seltsis töötas veel teatriring, mis oli üks tähtsamaid ja levinumaid, sest näitekunst arendas inimestes kujutlusvõimet ning oli seltside peamine tuluallikas. Rahvamaja nii mõnigi nurgakivi on saavutatud näitlejate vaeva tulemusena. Tegutsemisajal on valmistatud mitmeid näidendeid: „A. Kitzbergi „Neetud talu“, ja „Kauka Jumal“, A. Korneicuki „Platon Krecet“. (Kohila, 1937, 11-14.) Seltsi korraldada on olnud ka palju pidusid ja kinoetendusi. Pidude eeskavad olid täidetud peamiselt teatrietendustega enda teatritrupi lavastustega. Kuni 1932. aasta lõpuni peeti pidusid Kohila paberivabriku lasteaia saalis, kus teatrietekanneteks oli olemas väike lava. Rohkelt korraldati aiapidusid Kohila koolimaja pargis, kus enda repertuaari esitas ka seltsi laulukoor. (Kohila, 1937, 14.)

Kohila kooli sünniajaks loetakse 1870. aastat, kui kohaliku vallavalitsuse algatusel loodi vallakool, kus õpilasi oli sõltuvalt aastast 15-30. 1923. aastal sai Tohisoo mõisast haridusasutus, kus avati Kohila 6-klassiline algkool. 1935 alustati seal ümberehitamist, et klassiruumide juurde saada. Keskharidust hakati koolis andma alates 1956. aastast ning esimene lend astus ellu 28 lõpetajaga 1960. aastal. Aasta hiljem koliti Tohisoolt uude koolimajja, millele valmis peagi juurdeehitus. 1995. aastal nimetati keskkool Kohila Gümnaasiumiks. (Ivanova, 2006, Õpetajate Leht.)

Kohila Kultuurimaja hävis tulekahjus 14. detsembril 1981 ja alustas tööd uuesti 1986. aasta sügisel Tohisoo mõisahoones. Eesti taasiseseisvumise perioodil loodi 1990. aasta sügisel kultuurimaja juurde laste kunstiklubi „Kuku“. Aasta pärast toodi keskkoolist üle ka muusikaklassid, mis hakkas tööle muusikakoolina. 24. septembril 1992 loodi Kohila Koolitus- ja Kultuurikeskus, mistõttu nimetati asutus Kohila Koolituskeskuseks. (Arengukava, 1996, 48.) Koolituskeskuse tegevus hõlmab tänapäeval nii laste kui ka täiskasvanute vabahariduslikku tegevust, pakkudes võimalusi isiksuse arenguks ja sisukaks vaba aja veetmiseks. Kohila Koolituskeskus on sealse juhtkonna, haldusnõukogu ja alevivalitsuse poolt teadlikult välja arendatud kunagisest nõukogulikust meelelahutusasutusest, kus valdavateks üritusteks olid diskoõhtud, videofilmide demonstreerimine ja pereklubi koosviibimised. (Arengukava, 1996, 49.)

Käesoleval ajal toimub kultuurielu korraldamine peamiselt Hageri Rahvamajas ja Tohisoo Koolituskeskuses. Üritused toimuvad veel koolide ja lasteaedade ruumides, teabetubades ja vabaõhuürituste kohtades. Kino näidatakse nii suurtele kui ka väikestele Hageri rahvamaja saalis. Traditsioonilised iga aasta toimuvad kultuuriüritused on: Hageri kihelkonna päevad, Hageri laulu- ja tantsupäev, Kohila päevad, külapäevad. Hoogustumas on külaelu, kus tegutsevad mitmed seltsid: Kohila Laulu-, Tantsu- ja Mänguselts, Sutlema Väravatorni Selts, Hageri Haridusselts. (Arengukava, 2001, 9.)

Kohila vallas asub tänapäeval neli lasteaeda ning üks päevahoid. Kohilas asuvad lasteaiad on „Männi“ ja „Sipsik“, Prillimäel „Põnnipere“ ning Sutlemas „Linnupesa“.

Kohila vallaga koostöös tegutseb Kohilas „Triinu ja Taavi päevahoid“. Vallas on ka kaks kooli: Hageri Lasteaed-Algkool ja Kohila alevi Kohila Gümnaasium ning peale kooli sisustavad koolilapsed aega Kohila Noortekeskuses. Raamatukogud asuvad Kohilas ja Hageris, viimases asub ka Hageri muuseum.

Elamust pakuvad mitmed tänapäevaseeni säilinud vaatamisväärsused – Angerja ja Loone linnus, Hageri kirik, Sutlema, Rabivere, Lohu, Tohisoo ja Kohila mõisad, Apostliku õigeusu kirik.

Aastaks 2015 on Kohila visiooniks ühtne Kohila vald, mida nähakse edaspidi meelsasti kasvava elanikkonnaga, positiivse imagoga ja turvalise elukohana, kus inimesed väärtustavad tervist ning kultuuri. Kohila vald on tulevikus heakorrastatud ja suureneva puhkemajandusliku tähtsusega, mida teatakse maineka ning soodsa majandus- ja investeerimispiirkonnana. (Arengukava, 2001, 56.)